

V Konjskih vodah.

Spisal *Andrej Rapč.*

(Konec.)

III.

epa so bila prva detinska leta Primoževa. Tako lepa so bila kot raj. Pa ko je dobil novega očeta, je razpadal ta raj v nič. Samo slutil je še Primož nekaj tistega blaženstva, samo sanjal je še o njem in se naslajal ob teh sanjah.

In gledal je ob takih trenutkih dobre oči umrlega očeta. Zamislil se je vanje tako, da je gledal vso podobo njegovo. In gledal je v duhu tja na pokopališče mavško. Videl je, kako se razmika grob očetov, videl je, kako se maje in vzdiguje zemlja, kako vstaja iz nje dobri oče. Čul je njegove besede, čul njegove stopinje.

Pa je pogledal v teman obraz, v hudo oko očmovo, in kakor bi bil presekal vse: sanje lepe so zbežale, njih sladkost je izginila, izginil je oče, zaprl se je za njim grob, utihnil njegov dobri glas, zamrla njegova stopinja, in v Primoža je režala trpka vsakdanja resničnost.

In gledal je v očeh očmovih ogenj sovraštva, jeze... Ubogi otrok brez očeta!

„Ej, ej! Ni bilo prav, ni bilo prav, da je dala otroku očma, res ni bilo prav. Kar nič dobrega otrok sedaj nima! Ej, Areška se gotovo že kesa. Prav ni to naredila, pa reci kdo, kar hoče!“ Tako so sedaj ugibale baš tiste sosede, ki so prej Areški prigovarjale v to, nad čimer so sedaj jezikale.

Mati je večkrat na tilhem jokala, in v srcu ji je reklo: „Prav ni bilo, ni bilo prav!“ In stiskala je ob takih prilikah Primoža k sebi in hudo, hudo ji je bilo v duši.

Primož pa je prihajal od dne do dne plašnej. Kot senca je hodil iz kota v kot. Očma si niti pogledati ni upal več. Saj ga je slušal. Vse je storil, kar mu je velel, samo da bi ga zadovoljil, ali kolikrat ga je pretepel v kljub vsi njegovi dobri volji!

Pa se je potegnila mati za otroka svojega. Ni rekla Tinku ničesar v pričo otroka. Povedala mu je svoje mnenje le, kadar sta bila sama. Jokala je pred njim. Ali ob vsaki taki priliki je bil ogenj v strehi. Prepir, večni prepir je bil na Areščevini.

„In če bi otrok umrl, kdo ve, morda bom še jaz, Tinka, kdaj gospodar Areščevine,“ tako je pogosto ugibal. Delo ga ni veselilo. Gospodarstvo je šlo rakovo pot.

„Kar je prejšnji skupaj spravil, bo ta razbrskal,“ so rekale vaše ženice. Tinka se je iznova vdal pijači, ki jo je bil prej že nekaj časa opustil . . .

* * *

V K. je bil semenj. Tinka je gnal na ta semenj par volov. Dobro je prodal pa tudi dobro pil, igral in mnogo zapravil.

Večeralo se je, ko se je bližal domu. Spotoma je preštel denar. Sam sebe se je ustrašil, sam s sabo je bil nezadovoljen. Da je toliko zapravil, tega ni mislil. Vse ga je tedaj jezilo in tak je prišel domov. Areška je šla ravno v hlev. Primož je stal na hišnem pragu.

„Kaj stojiš tu kot tnaló?!“ je zarjovel Tinka nad otrokom in ga udaril preko glave. Žalostno ga je deček pogledal, pa se strahu ni mogel geniti. Zaihtel je. Tedaj pa skoči Tinka za njim. Svojo jezo je moral nocoj ohladiti. Otrok je vpil na vse grlo, bežal in vpil, pa gledal v teku nazaj. Tinku so se zaradi obile pijače noge malo zapletale. Ni ga mogel ujeti in to ga je razdražilo še bolj. Primož prestrašen beži in beži, pa gleda nazaj . . .

Sava je bila takrat po deževju narasla. Grozeče je šumela. Deček je gledal nazaj in se zaradi prevelikega strahu ni zavedel prej, dokler ni pljusnilo pod njegovimi nogami. Tedaj pa je bilo tudi že prepozno. Valovi so ga vzdignili, objeli in odnesli proti Konjskim vodam. Tinka se je ob tem pogledu malo streznil. Obstal je in nekaj mu je reklo: „Vidiš, Tinka! To je tvoje delo! Ti si kriv, ti si kriv!“ Še je parkrat videl roko, ki se je prikazala nad valovi, potem pa je izginilo vse. Sava je šumela dalje, dalje in nesla svojo žrtev . . .

IV.

V Konjskih vodah je lovil ribe stari ribič Marko. Stal je ravno pred ono votlino, ki je popisana v prvem delu.

„V kalnem se dobro ribari,“ je zamrmral Marko in potegnil mrežo iz vode. Pa ni imel časa pogledati, je li kaj ujel ali ne. Bulil je z očmi prestrašen v Savske valove. Sem proti njemu so ti gnali truplo otrokovo. Stopil je malo naprej v vodo, da ga prestreže. Pošrečilo se mu je. Na suho je privlekel Areščevega Primoža.

* * *

„Diha še! Mrtev tedaj še ni,“ je mrmral Marko, nesoč dečka proti vasi. „Kako je neki zašel v Savo?“ je godrnjal.

Primož je bil v nezavesti. Usta so se mu pa premikala. Šepetal je komaj slišno: „Tinka me vrže v Savo!“

Marka je izpreletela groza. Čudna slutnja se ga je polastila. V glavi se mu je jelo svitati:

»Kaj, ko bi ga bil Tinka res pahnil v vodo? Čudil bi se temu prav nič ne. Prisodim mu to tudi,“ je modroval. „Pa kaj meni mar?! Bilo bi mi že. Ali če človek molči, pa nima sitnosti. Kako je, se bo že zvedelo. Ubogi otrok! Domov te poneseš. Mati bo potem že poskrbela zate. O, saj je Areški dobro žal, da je dala otroku očma! Pa kaj se hoče! Sedaj ni več pomagati.“ Sam s sabo tako govoreč, je prinesel Marko Primoža na Areščevino.

„Danes sem pa veliko naložil,“ je rekel. „Fanta sem vam ulovil v Konjskih vodah. I, povejte mi no, mati Areščeva, kako pa je prišel fant v Savo?“

„V Savo? O, moj živi Bog! Ali je mrtev?“ je komaj mogla izpregovoriti Areška.

„O, ne! Diha še! Samo ne zave se nič.“ O svoji slutnji ribič ni hotel ničesar omeniti, češ, bo že fant sam povedal, ko se zave, če je kaj na tem. Odsel je . . .

* * *

Dolgo se je boril Primož s smrtjo. Več tednov se sploh ni nič zavedel. Govoril je v blodnji čudne reči. Vse je povedal, kar je občutila njegova mlada duša. Naposled pa je vendar smrt morala oditi z Areščevine brez žrtve. Ali skoro bi bilo bolje, da bi bila vzela Primoža.

Zdravniki so izjavili, da se je deček ob skali tako udaril v glavo in si jo tako pretresel, da je njegov um v nevarnosti. Težko, da bi bilo to zanj brez posledic.

In prav so trdili zdravniki. Primož, ko je ozdravel, ni bil sicer brez vsega uma, ali otemnel mu je v toliko, da ni imel jasnih misli.

V.

Minila so leta. Primož je postal polnoleten. Ali kaj mu je pomagalo to. Gospodarstva bi ne mogel prevzeti, ko bi ga bil tudi hotel.

Mati je po onem dogodku sama zbolela. Več let je sicer hirala, ali naposled je ostavila Primoža tudi ona čisto samega na svetu. Bil je od takrat še bolj prepuščen samemu sebi. Očem je gospodaril zanj kot njegov varuh. Ali Tinka je slabo gospodaril. Areščevina, nekdanj eno najboljših posestev, je lezla narazen.

Primož se za vse ni nič zmenil. Po cele dneve je prebil doli ob Konjskih vodah. Zamislil se je časih, sedeč na kakí skali in strmeč v Savsko strugo. Zdelo se je, kakor da išče nečesa v svojem zatemnelem spominu. Ali po dolgem takem premišljevanju je odkimal z glavo, se zasmeljal in šel dalje.

Ponajveč ga ni bilo doma; tudi ponoči večkrat ni prišel na Arešče-
vino spat. Prenočeval je doli v oni votlini, ki sem je popisal v začetku. Ko
pa je naposled umrl še očem, in so dolžniki pobrali skoro vse, se je Primož
za stalno preselil v ono votlino.

Pred to votlino je stal, kakor že povedano, star, krivenčast gaber.
Spodaj v strugi je bil prostor za perice.

Primož je kaj rad hodil na veje onega gabra in se je zibal na njih.
Nadel si je siromak sam ime „božji petelin“. Kakor petelin je pel in se je
zibal na vejah starega gabra nad groznim prepodom. Perice je večkrat ob-
hajala groza, ko so ga gledale od druge strani, kako je brezskrbno kolebal
na veji semintja in pel. Ali motiti se ga niso upale niti z besedami niti s
smehom. Lahko bi padel in se ubil.

Nekega dne pa so s silnim vriščem pribežale v vas ter naznanile vest,
da je Areščev Primož padel z gabra v prepad.

Iskali so ga še tisti dan vaščani, a vse iskanje je bilo zaman. Našli
so pač vejo, ki se je bila odkrehnila gabru in je šla s Primožem v prepad,
a o Primožu ni bilo ne duha ne sluha. Opustili so tedaj brezuspešno
iskanje in se napotili domov.

„E, kar vzamejo Konjske vode, ne dado več nazaj, to si zapomnite,“
je del sivolasi očanec spotoma svojim sovaščanom. „Primož se je že pri-
družil onim Francozom. V Konjskih vodah je bival najrajši, v Konjskih
vodah je ostal.“

„Pokoj mu bodi, saj ga na zemlji ni imel,“ so rekli vaščani in
se razšli.

◁ Prvi grozd ▷

▷ Tat ◁